

De kosten van de deelgeschilprocedure: enkele suggesties tot normering

Mr. L. Boersma *

1. Inleiding

Met de invoering van de Wet deelgeschilprocedure voor letsel- en overlijdensschade (art. 1019w-1019cc van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv))¹ is getracht vereenvoudiging en versnelling van de buitengerechtelijke afhandeling van personenschade te faciliteren.² Met de deelgeschilprocedure als – ook internationaal gezien³ – nieuwe rechtsfiguur wordt beoogd partijen de mogelijkheid te bieden op een vlotte en eenvoudige manier een *deel* van het tussen hen bestaande geschil ter beoordeling aan de rechter voor te leggen. Partijen kunnen vervolgens – met behulp van de uitspraak van de rechter – hun buitengerechtelijke onderhandelingen voortzetten, gericht op het bereiken van een vaststellingsovereenkomst. De Wet deelgeschilprocedure heeft zijn vruchten inmiddels afgeworpen; vandaag de dag wordt veel gebruik gemaakt van deze procesvorm.⁴ Eén onderdeel van de deelgeschilprocedure leidt echter tot een telkens terugkerende discussie tussen partijen: de omvang van de kosten. Dit houdt verband met het kostenregime van deelgeschilprocedures, dat is neergelegd in artikel 1019aa Rv. Het betreft een voor de benadeelde laagdrempelige

kostenregeling, inhoudende dat de deelgeschilrechter deze kosten begroot op alle *redelijke kosten* als bedoeld in artikel 6:96 lid 2 van het Burgerlijk Wetboek (BW),⁵ die vervolgens volledig vergoed dienen te worden door de aansprakelijke partij.⁶ Hiertoe dient te zijn voldaan aan de zogeheten *dubbele redelijkheidstoets*: zowel het maken van kosten door de benadeelde als de omvang van deze kosten dient redelijk te zijn.⁷ De discussie over welke kosten – die afhankelijk zijn van het door de belangenbehartiger gehanteerde uurtarief en het aantal door deze aan de zaak bestede uren – in dit kader ‘redelijk’ zijn, is een onlosmakelijk onderdeel van welhaast elke deelgeschilprocedure.⁸ Belangenbehartigers, verzekeraars⁹ en ook deelgeschilrechters worstelen vandaag de dag met de problematiek van het (vooraf) inschatten en beoordelen van de redelijkheid van de kosten van deelgeschilprocedures.¹⁰ In de literatuur is hierom reeds meermaals betoogd dat ‘normering’ van de kosten in de deelgeschilprocedure tot minder discussie, meer transparantie en meer rechtszekerheid zal leiden.¹¹ Deze

* Mr. L. Boersma is werkzaam als wetenschappelijk medewerker bij PUNT Letselschade Advocaten. Per 1 april 2017 is zij als advocaat-stagiaire verbonden aan De Haan Advocaten & Notarissen. Dit artikel is een bewerkte en geactualiseerde versie van de gelijknamige bijdrage die in het kader van de master Aansprakelijkheid & Verzekering aan de Erasmus Universiteit Rotterdam verscheen in: S.D. Lindenbergh & H.N. Schelhaas (red.), *Precies privaatrecht*, Den Haag: Boom juridisch 2016, p. 255-278.

1. Wet deelgeschilprocedure voor letsel- en overlijdensschade, 17 december 2009, Stb. 2010, 221. Inwerkingtreding: 1 juli 2010.
2. Aldus de minister in de MvT: Kamerstukken II 2007/08, 31518, 3, p. 1-2. Zie ook C.J.M. Klaassen, *De Wet deelgeschilprocedure voor letsel- en overlijdensschade: een nieuwe loot aan de processuele stam*, TCR 2010, afl. 2, p. 38; G.M. van Wassenae, *De nieuwe deelgeschillenregeling, wat kunnen we er in de slachtofferpraktijk mee?*, VR 2010, afl. 6, p. 182.
3. Zie C.H. van Dijk, *De deelgeschillenregeling: nieuwe ronde, nieuwe kansen*, NTBR 2011/31, p. 247; G. de Groot, *De deelgeschilprocedure in de rechtspraktijk: goede start, spannende vlucht, behouden landing*, TCR 2011, afl. 2, p. 41. Zie voor een recent rechtsvergelijkend onderzoek over de vergoeding van buitengerechtelijke kosten M. Donker, *Kostenvergoeding in letselschadezaken in Europa. Het buitenland en de buitengerechtelijke kosten*, L&S 2016, afl. 4, p. 42-48.
4. Zie bijv. S.J. de Groot & J.E. van Oers, *De toegang tot de deelgeschilprocedure voor letsel- en overlijdensschade: de rol van de rechter zoals door de wetgever beoogd?*, TVP 2012, afl. 1, p. 25.

5. Zie ook F.T. Kremer, *De deelgeschilrechter vanuit het perspectief van de verzekeraar*, VRA 2010, afl. 6, p. 179-181; H. Celik, *Redelijkheid van de BGK. Hoe zit het met de dubbele redelijkheidstoets bij buitengerechtelijke kosten?*, Adv.bl. 2015, afl. 4, p. 47. De kosten van een deelgeschilprocedure verschieten overigens niet van kleur, zie Kamerstukken II 2007/08, 31518, 13, alsmede art. 1019aa lid 2 Rv.
6. Dit is in het kader van buitengerechtelijke kosten in het algemeen reeds bepaald in HR 3 april 1987, ECLI:NL:HR:1987:AG5568, r.o. 3.2, NJ 1988/275 m.nt. C.J.H. Brunner (L&L/Drenth).
7. Zie Kamerstukken II 2007/08, 31518, 3, p. 12-13. Aan deze toets is in elk geval niet voldaan indien het deelgeschil ‘volstrekt onnodig of ten onrechte’ is ingesteld, Kamerstukken II 2007/08, 31518, 3, p. 12.
8. Zie hierover ook M. Wesselink, *Deeltjesversneller in het recht? Onderzoek naar de mogelijke versnellende factoren van de gerechtelijke deelgeschilprocedure voor letsel- en overlijdensschade op de buitengerechtelijke onderhandelingen*, Den Haag: WODC 2014, p. 49.
9. Zie over de visie van de verzekeraars in dit opzicht A.F.J. Blondeel & A.E. Santen, *30 jaar redelijkheid bij de BGK: enkele overwegingen van de verzekeraars*, L&S 2016, afl. 4, p. 53-69.
10. I.D. Kerekes, *Naar standaardisering van de kosten van de deelgeschilprocedure?*, TVP 2014, afl. 2, p. 52, met verdere verwijzingen. Zie ook M. Franke, *De Wet deelgeschilprocedure voor letsel- en overlijdensschade. Over de toepassing, de kosten en het bereik*, TvPP 2013, afl. 4, p. 113.
11. Kerekes 2014, p. 52, met verdere verwijzingen; S. Colsen, *Begroting van de kosten van de deelgeschilprocedure*, TVP 2011, afl. 4, p. 116; A.R. van Klinken, *De deelgeschilprocedure voor letsel- en overlijdensschade. De kostenbegroting getoetst*, L&S 2012, afl. 2, p. 14. Zie niettemin voor bedenkingen in dit verband P.B. Bodamer & C.E. Jeekel, *Back to basics*, TVP 2009, afl. 1, p. 12-20; Wesselink 2014, p. 76.

roep om normering is in mijn ogen goed te begrijpen. Zo zijn door de wetgever maar weinig aanknopingspunten gegeven om de redelijkheidstoets uit artikel 6:96 BW nader in te vullen. Uit de wetsgeschiedenis en de tekst van artikel 6:96 BW volgt enkel de eis dat de kosten 'redelijk' moeten zijn.¹² Hierbij wordt dan weer verwezen naar de al eerder genoemde dubbele redelijkheidstoets. Ook de aanwijzingen van de Hoge Raad zijn schaars. In een enkel arrest is overwogen dat bij de vaststelling van de hoogte van de voor vergoeding in aanmerking komende buitengerechtelijke kosten rekening mag worden gehouden met de omvang van de hoofdvordering.¹³ Bij gebreke van nader houvast betreft het redelijkheidsoordeel ex artikel 6:96 BW in feite een volstrekt open norm voor de rechtspraak. Daarmee hebben feitenrechters een zeer grote beoordelingsvrijheid als het aankomt op welke buitengerechtelijke kosten in een concreet geval redelijk worden geacht. Deze vrijheid kent als keerzijde onzekerheid en het ontbreken van uniformiteit.¹⁴ Hierom roept ook Wesselink in haar recent verschenen proefschrift over de deelgeschilprocedure op tot normering van de kosten hiervan.¹⁵ Zij doet daartoe echter geen concrete voorstellen of suggesties.

Met deze bijdrage tracht ik die handschoen op te pakken, waarbij drie concrete normeringsvarianten worden geopperd.¹⁶ Daartoe ben ik gekomen na een analyse van alle uitspraken in deelgeschil die sinds de invoering van de Wet deelgeschilprocedure op 1 juli 2010 tot 1 januari 2017 op www.rechtspraak.nl/zijngpubliceerd. Dit leverde voor dit onderzoek 403 bruikbare uitspraken op.

Voordat ik inga op mijn eigen gedachtegangen, besteed ik eerst aandacht aan (initiatieven tot) normering op aanverwante terreinen. Ook komen reeds bestaande initiatieven tot normering inzake de kosten van de deelgeschilprocedure aan de orde (par. 2). Aansluitend doe ik een aantal eigen suggesties en aanbevelingen tot eventuele normering van de kosten van deelgeschilprocedures. Mijn voornoemde jurisprudentieanalyse speelt hierbij als gezegd een belangrijke rol (par. 3). Tot slot volgen een conclusie en afronding (par. 4).

2. Reeds bestaande relevante vormen van normering

2.1 Ontwikkelingen op aanverwante terreinen

Wanneer men tot een normering inzake deelgeschilprocedures zou willen komen, kunnen wellicht lessen worden getrokken uit reeds bestaande initiatieven tot normering op aanverwant terrein.

2.1.1 PIV-overeenkomst inzake buitengerechtelijke kosten

Doordat aan de zijde van verzekeraars een nadrukkelijke wens bestond om meer grip te krijgen op de (hoogte van de) kosten van rechtsbijstand, heeft de Stichting PIV (Personenschade Instituut van Verzekeraars) de zogeheten 'PIV-staffel' geïntroduceerd.¹⁷ Deze staffel geldt niet voor de kosten van de deelgeschilprocedure, heeft geen bindende kracht en is in de rechtspraak niet algemeen aanvaard als richtsnoer voor de begroting van buitengerechtelijke kosten.¹⁸ Wil de PIV-staffel toepasselijk zijn, dan dient men deelnemer te zijn aan de zogeheten PIV-overeenkomst BGK.¹⁹ Uit de deelnemerslijst blijkt dat naast de deelnemende verzekeraars vooral belangenbehartigers die geen advocaat zijn, deelnemen aan de op de PIV-staffel gebaseerde BGK-overeenkomst. Voor advocaten van de Vereniging van Letselschade Advocaten (LSA) geldt zelfs dat dezen geen lid (meer) kunnen zijn van de LSA indien zij gebruik wensen te maken van de PIV-overeenkomst.²⁰ Dit geldt ook voor ASP-leden (Vereniging van Advocaten voor Slachtoffers van Personenschade), aangezien dezen tevens lid van de LSA zijn. Los van de (principiële) bezwaren die kennelijk tegen de PIV-staffel bestaan, geldt dat deze staffel mijns inziens niet leidend kan zijn bij de normering van de kosten van deelgeschilprocedures. Immers, de kern van de PIV-overeenkomst betreft het leggen van een verband tussen de vergoeding van de kosten van rechtsbijstand en de uiteindelijke hoogte van de (initiële) schadevergoeding. Wanneer een rechter de kosten van een deelgeschilprocedure moet begroten, zal bedoelde schadevergoeding veelal juist nog niet vaststaan. Daarnaast is de PIV-staffel enkel van toepassing op schadezaken met een schadebedrag van ten hoogste € 250.000, terwijl bepaalde deelgeschillen een groter belang zouden kunnen vertegenwoordigen. Gezegd zou ook kunnen worden dat de PIV-overeenkomst weinig recht doet aan het individuele geval,²¹ aangezien maar met één gezichtspunt (financieel belang van de zaak) rekening wordt gehouden. Dit zou strijdig kunnen zijn met de essentie van de begroting van de kosten van de deelgeschilprocedure, namelijk vergoeding van de werkelijke kosten. Niettemin bevestigt de

12. Parl. Gesch. Boek 6, p. 337.

13. HR 9 december 1994, NJ 1995/250 (Smit/De Moor). Dit gezichtspunt is niet altijd beslissend blijkens HR 11 juli 2003, ECLI:NL:HR:2003:AF7423, NJ 2005/50 m.nt. J.B.M. Vranken (Bravenboer/London).

14. Zie bijv. Kerekes 2014, p. 52-61 en M. Wesselink, De deelgeschilprocedure. Kan procederen onderhandelen stimuleren? (diss. Amsterdam UvA), Den Haag: Boom juridisch 2016, p. 103-108.

15. Wesselink 2016, aanbevelingen 6 en 10, resp. p. 211-213 en 217.

16. Vermeldenswaard is ook dat Letsel & Schade onlangs een themanummer 'BGK' uitbracht (L&S 2016, afl. 4), met als doel een bijdrage te leveren aan een soepel verloop van discussies over vergoeding van buitengerechtelijke kosten. Hoewel dit niet specifiek over deelgeschillen ging, illustreert deze uitgave ook dat 'redelijke kosten van rechtsbijstand' vandaag de dag op de agenda staat.

17. Zie ook J.F. Roth, Een redelijk uurtarief, L&S 2010, afl. 3, p. 19. Tussen aansprakelijkheidsverzekeraars en rechtsbijstandsverzekeraars geldt veelal een andere, met de PIV-staffel vergelijkbare regeling: de Regeling buitengerechtelijke kosten – letsel.

18. Zie hierover bijv. Roth 2010, p. 19.

19. Te vinden op de website www.stichtingpiv.nl, voor het laatst geraadpleegd op 3 februari 2017.

20. Zie de nieuwsbrief van PIV van 18 december 2014: 'Normering is de normaalste zaak van de wereld.' Een belangrijk bezwaar is dat de overeenkomst de onafhankelijkheid van de advocaat zou aantasten.

21. Roth 2010, p. 23.

PIV-staffel wel de relevantie van het gezichtspunt 'financieel belang van de zaak'. Dit komt later nog aan de orde.

2.1.2 *Forfaitair systeem in rechte*

Bij het 'reguliere' proceskostenregime voor bodemzaken wordt op basis van een puntensysteem op grond van artikel 241 Rv een forfaitair bedrag toegewezen aan de partij die in het gelijk wordt gesteld.²² Het bedrag van de te liquideren kosten is enerzijds afhankelijk van de verrichte werkzaamheden en anderzijds van het belang van de zaak.²³ De voorkomende proceswerkzaamheden in een bodemzaak, zoals het nemen van een conclusie, het houden van een pleidooi of het indienen van een akte, worden gewaardeerd met een bepaald aantal punten. Vervolgens wordt afhankelijk van het belang van de zaak aan elk punt een bepaald tarief toegekend. Dat de verliezende partij zodoende niet in de volledige/werkelijke proceskosten kan worden veroordeeld, vindt zijn achtergrond in het feit dat enerzijds een drempel moet bestaan om een ander in rechte te betrekken, terwijl anderzijds die drempel niet zo hoog moet zijn dat de vrijheid om een ander in rechte te betrekken of zich tegen de aanspraken van een ander te verdedigen in gevaar wordt gebracht.²⁴

Ook dit systeem zal naar mijn mening niet leidend kunnen zijn ter normering van de vergoeding van de kosten van deelgeschilprocedures. Hoewel ook hier het gezichtspunt 'financieel belang van de zaak' naar voren komt, geldt wederom dat dit in deelgeschilprocedures in de regel juist nog niet altijd vaststaat. Tevens sluit het (on)werkelijkheidsgehalte van de vergoeding in bodemzaken niet aan bij het regime van volledige vergoeding van de kosten van de deelgeschilprocedure. Toch zou het vergoedingssysteem in bodemzaken ter inspiratie kunnen dienen. Zo geldt dat de voorkomende werkzaamheden van de advocaat in deelgeschilprocedures overzichtelijk zijn: opstellen van het verzoekschrift, bestuderen van het verweerschrift, reistijd en bijwonen van de zitting.²⁵ Daaraan zouden dan punten kunnen worden toegekend tegen een bepaald tarief. Het zal dan wel moeten gaan om een (forfaitair) tarief dat telkens leidt tot een weerspiegeling van de wer-

kelijke kosten. De vraag rijst of via een dergelijk vergoedingssysteem, gelet op de diversiteit van de verzoeken in deelgeschil, steeds de werkelijke kosten wel benaderd kunnen worden.

2.1.3 *Vergoeding IE-zaken in rechte*

Interessant zijn ook de ontwikkelingen op het gebied van de proceskostenveroordeling in zaken over intellectueel eigendom (IE). Sinds de implementatie van de zogeheten Handhavingsrichtlijn²⁶ bestaat in Nederland op grond van artikel 1019h Rv in dergelijke zaken namelijk aanspraak op een volledige proceskostenvergoeding door de in het ongelijk gestelde partij.²⁷ Artikel 1019h Rv spreekt van de 'redelijke en evenredige gerechtskosten'. Al snel bleek dat de rechtspraak, gelet op deze maatstaf, behoefte had aan een handvat om 'de redelijkheid' van de gemaakte proceskosten te kunnen beoordelen en om zodoende het mogelijke kostenrisico in een vroeg stadium beter te kunnen inschatten. Dit heeft uiteindelijk geleid tot vaststelling van de zogeheten Indicatie-tarieven in IE-zaken.²⁸ Deze tarieven geven, afhankelijk van de processuele omvang van de zaak, een indicatie van het maximumbedrag dat in de regel nog als 'redelijk en evenredig' kan worden aangemerkt. Hierbij wordt bovendien een onderscheid gemaakt tussen 'eenvoudige' en 'overige' procedures; de tarieven in laatstgenoemde kwesties liggen 2,5 maal hoger dan in eerstgenoemde zaken.²⁹ Ondanks het ontstaan van gezichtspunten die in dit verband relevant worden geacht (omvang feitenonderzoek, omvang verweer, aantal producties, noodzaak van optreden van meer dan één advocaat),³⁰ is nog altijd niet helder op welke gronden rechters een zaak nu als een 'eenvoudige' of 'overige' procedure aanmerken. Hierdoor blijft het voor procespartijen onzeker in welke categorie de procedure zal vallen en ook wat het proceskostenrisico in het concrete geval zal zijn.³¹ Voorts geldt dat de IE-tarieven, hoewel uitdrukkelijk opgesteld als indicatieve maatstaven, in de praktijk sterk het karakter van forfaitaire bedragen hebben gekregen: behoudens het geval dat de door de winnende partij opgevoerde proceskosten lager zijn dan het maximum van de indicatie-tarieven, kent de rechter veelal het maximumbedrag van de indicatie-tarieven toe.³² Bezien we het kostenregime van de deelgeschil-

22. Art. 241 Rv bepaalt: 'Ter zake van verrichtingen waarvoor de in de artikelen 237 tot en met 240 bedoelde kosten een vergoeding plegen in te sluiten, zoals die ter voorbereiding van gedingstukken en ter instructie van de zaak, kan jegens de tegenpartij geen vergoeding op grond van artikel 96, tweede lid, van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek worden toegekend (...)'. Zie Kamerstukken II 2007/08, 31518, 3, p. 4 en Kamerstukken II 2008/09, 31518, 8, p. 12.

23. Zie de website van rechtspraak.nl: www.rechtspraak.nl/Voor-advocaten-en-juristen/Reglementen-procedures-en-formulieren/Civil/paginas/liquidatietarief.aspx, voor het laatst geraadpleegd op 3 februari 2017. Zo geldt een tarief van € 384 per punt bij een belang minder dan € 10.000, oplopend tot een tarief van € 3211 bij zaken van een geldswaarde boven € 1.000.000.

24. HR 12 juni 2015, ECLI:NL:HR:2015:1600, r.o. 3.4.1, RvdW 2015/747. Zie hierover o.a. C.H. van Dijk, (Buiten)gerechtelijke kosten: de onwenselijkheid van het op grote schaal van kleur verschieten, MvV 2006, afl. 7/8, p. 138.

25. Alleen bij (hoge) uitzondering zal nog plaats zijn voor bewijsverrichtingen als het horen van getuigen of het inschakelen van deskundigen in de deelgeschilprocedure. Vgl. nader S.J. de Groot & J.E. van Oers, Vijf jaar deelgeschilprocedure – een evaluatie, TVP 2015, afl. 3, p. 55-63.

26. Richtlijn 2004/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende de handhaving van intellectuele eigendomsrechten (PbEG 2004, L 157/45).

27. Zie nader D.J.G. Visser & A. Tsoutsanis, De volledige proceskostenveroordeling in IE-zaken, NJB 2006/34, p. 1940-1946; P. Sluiter, Sturen met proceskosten (diss. Tilburg), Deventer: Kluwer 2011, p. 59-62.

28. Zie voor toepassing bijv. HR 1 mei 2015, ECLI:NL:HR:2015:1200, NJ 2015/234 (Stokke). Zie verder Tjong Tjin Tai, in: GS Burgerlijke Rechtsvordering, art. 1019h Rv, aant. 8.

29. Zie o.a. Sluiter 2011, p. 61; P. Oskam & C.H. van Dijk, Deelgeschilprocedure: de eerste zes maanden in de praktijk, PIV-Bulletin 2011, afl. 1, p. 17-21 (hierna: Oskam & Van Dijk 2011a). Het gaat om een maximaal tarief van € 6000 voor een eenvoudig kort geding tot € 25.000 voor een 'overige' bodemzaak met repliek, dupliek en/of pleidooi.

30. Tjong Tjin Tai, in: GS Burgerlijke Rechtsvordering, art. 1019h Rv, aant. 8.

31. W.Y.J.L. Olieslagers & S.J. van Gompel, Het proceskostenrisico in IE-zaken. Een empirisch onderzoek naar toepassing van de indicatie-tarieven, AMI 2014, afl. 5, p. 133-138.

32. Zie hierover Sluiter 2011, p. 61.

procedure, dan lijkt dit laatste mij moeilijk verenigbaar met de strekking van artikel 1019h Rv (werkelijke vergoeding).³³ Toch is in de literatuur wel betoogd dat de normering in IE-zaken ook nuttig kan zijn voor deelgeschilprocedures.³⁴ Ik vraag mij dat echter af. Zo lijkt mij het weinig fijnmazige en nog altijd niet-heldere onderscheid in IE-zaken tussen enkel 'eenvoudige' en 'overige' procedures te kort door de bocht bij deelgeschillen. Meer dan in het procedurele verloop van IE-zaken varieert in deelgeschillen vermoedelijk de *inhoudelijke* complexiteit, omdat in een deelgeschil wegens het ruime bereik veel uiteenlopende (rechts)vragen aan de orde kunnen komen.³⁵ Tevens gaat het bij de IE-tarieven als gezegd om maximumvergoedingen; de daadwerkelijk redelijke vergoeding wordt niet gegeven.³⁶ Wel acht ik relevant dat op IE-terrein duidelijk de gezichtspunten 'complexiteit' en 'omvang' van de zaak zijn te signaleren.

2.1.4 Letselschade Richtlijnen

De Letselschade Raad kent als doelstelling het bijdragen aan meer duidelijkheid, voorspelbaarheid en transparantie binnen alle facetten van het schaderegelingsproces. Hiertoe heeft de Projectgroep Materiële Normering een aantal richtlijnen opgesteld.³⁷ Reeds in 1999 werd de 'Letselschade Richtlijn Licht Letsel inclusief Smartengeld' opgesteld om een efficiënte en slachtoffervriendelijke wijze van afdoening van 'kleinere' letselschades te creëren. Deze richtlijn bevat smartengeldindicaties voor verschillende soorten licht letsel, waarbij 'correctiefactoren' het mogelijk maken om binnen ruime bandbreedten zo veel mogelijk toe te spitsen op de individuele omstandigheden van het slachtoffer. Per letselschadecategorie worden, op basis van bestaande rechtspraak, bedragen aangegeven die beschouwd worden als een redelijke vergoeding. Het doel van de richtlijnen is niet om een kant-en-klare oplossing te bieden, maar om een indicatie te geven voor de hoogte van het smartengeld, waarbij de rechter de vrijheid heeft om hiervan af te wijken. Hier dringt zich een parallel op met normering binnen IE-zaken, waarbij eveneens indicaties werden gegeven: zij het geen bandbreedte met een minimum- én maximumbedrag, maar enkel een maximumbedrag. De gedachte van een indicatie- of basisbedrag in combinatie met correctiefactoren om het individuele geval zo veel als mogelijk recht te doen, komt in deze bijdrage nog nader voorbij op het terrein van deelgeschillen.

Vermeldenswaard zijn ook de 'Letselschade Richtlijn Zelfwerkzaamheid' en de 'Letselschade Richtlijn Huishoudelijk Hulp'. Eerstgenoemde richtlijn kent een 'schadevergoedingstabel', waarin per categorie 'woning' (van 'eigen woning met tuin en alle onderhoud' tot 'huurwoning zonder tuin en weinig onderhoud') een normbedrag per jaar is opgenomen. Afhankelijk van het woningtype (vrijstaande woning, hoek-/twee-onder-een-kapwoning, rijtjeswoning, appartement/flat) geldt daarbij een 'omrekenfactor'. Het normbedrag wordt tot slot aangepast aan de mate waarin het vermogen tot zelfwerkzaamheid beperkt is (uitgedrukt in een vast percentage van 25%, 50% of 100%). De Richtlijn Huishoudelijke Hulp kent normbedragen per week. Ook hier geldt een systeem van categorieën (van alleenstaande tot gezin met inwonende kinderen ouder dan 5 jaar), waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen 'licht tot matig beperkt' en 'zwaar beperkt'. Tot slot vindt nog een correctie plaats wegens de mate waarin de benadeelde vóór het ongeval een bijdrage in het huishouden leverde (uitgedrukt in een vast percentage van 25%, 50%, 75% of 100%). Deze beide richtlijnen kenmerken zich door ontwikkelde categorieën, in combinatie met correctiefactoren om zo veel mogelijk toe te kunnen spitsen op het individuele geval. Ook in geval van normering van de kosten van deelgeschilprocedures kan deze gedachte een rol spelen, waarop later nader wordt ingegaan.

2.2 Terug naar de deelgeschillenregeling: bestaande initiatieven tot normering

2.2.1 De ASP-staffel

Reeds voorafgaand aan de inwerkingtreding van de Wet deelgeschilprocedure heeft de ASP criteria opgesteld voor het berekenen van het te hanteren uurtarief in deelgeschilprocedures (de zogenoemde 'ASP-staffel').³⁸ De vereniging heeft bij het opstellen van deze criteria aansluiting gezocht buiten de advocatuur, namelijk bij het Recofa-tarief voor curatoren en bewindvoerders. Dit uurtarief is per 1 januari 2017 vastgesteld op € 212 exclusief btw.³⁹ Volgens de ASP-staffel kan dit bedrag voor advocaten met meer dan acht jaar ervaring met de behandeling van letselschadezaken worden vermenigvuldigd met een factor 1,5. Voor advocaten met minder dan acht jaar ervaring geldt een factor van 1,5 x 0,8. Daarnaast wordt blijkens de ASP-staffel rekening gehouden met het belang van de zaak.⁴⁰ De ASP-staffel wordt lang niet door alle rechters omarmd.⁴¹ Een probleem bij de ASP-staffel in dit verband is mijns inziens dat deze aansluiting zoekt bij het financiële belang van de zaak.⁴² Bij deelgeschillen is, zoals al vaker gezegd, de hoogte van de hoofdvordering nu juist doorgaans echter (nog) niet bekend. Daarom vraag ik mij af of de ASP-staffel,

33. Zie ook Olieslagers & Van Gompel 2014, p. 134. Daarnaast zou het vergoedingsmodel een opdrijvend effect hebben op de nota's, zie P. Sluijter, Naar één regeling voor de proceskosten, TvPP 2014, afl. 1, p. 6.

34. Zie o.a. Kerekes 2014, p. 52-61; Oskam & Van Dijk 2011a, p. 20. Benaadrukt in P. Oskam & C.H. van Dijk, Deelgeschilprocedure: een jaar in de praktijk, PIV-Bulletin 2011, afl. 5, p. 12-19.

35. Zowel materiële rechtsvragen alsook processuele rechtsvragen kunnen aan de deelgeschilrechter worden voorgelegd, Kamerstukken II 2007/08, 31518, 3, p. 16.

36. Overigens werd een beroep van een verzekeraar op de IE-tarieven in een deelgeschilprocedure door de rechter al eens niet gehonoreerd, Rb. Utrecht 27 december 2010, ECLI:NL:RBUTR:2010:BP3878.

37. Deze richtlijnen zijn te raadplegen op de website van De Letselschade Raad.

38. Zie ook Roth 2010, p. 19-23.

39. Zie www.insolad.nl/nieuws/basisuurtarief-curatoren-en-bewindvoerders-2017/, voor het laatst geraadpleegd op 3 februari 2017.

40. Zie Roth 2010, p. 20.

41. A.J. Van & A.J. Akkermans, Effect deelgeschilprocedure veel groter dan zichtbaar aan alleen het aantal uitspraken, TVP 2011, afl. 3, p. 84-85; Van Klinken 2012, p. 6-14.

42. Zie ook Roth 2010, p. 19-23.

net zoals de PIV-overeenkomst, wel uitkomst kan bieden ter normering van de kosten van het deelgeschil.⁴³ Wel kunnen aan de ASP-staffel als relevante gezichtspunten worden ontleend het financieel belang van de zaak, het specialisme en de ervaring van de belangenbehartiger. Dit komt later nader aan de orde.

2.2.2 Normering kosten deelgeschil: opvattingen uit de literatuur

Wesselink roept in haar proefschrift zoals gezegd nadrukkelijk op tot normering van de kosten van deelgeschilprocedures, maar doet daartoe zelf geen concrete aanbevelingen. Wel signaleert zij een aantal relevante gezichtspunten die bij de beoordeling van de redelijkheid van de kosten een rol spelen, zoals de complexiteit van de zaak, de omvang van de schade en de ervaring en specialisatie van de belangenbehartiger van de benadeelde.⁴⁴ Dit is in lijn met eerder verschenen literatuur, waarin uit rechtspraak ook al relevante factoren werden gedestilleerd waarmee sturing aan het debat wordt gegeven.⁴⁵ Enkele auteurs zijn een stap verder gegaan en kwamen tot concrete aanbevelingen betreffende normering van het *uurtarief*. Zo kan worden gewezen op Kerekes, die bij de normering van het uurtarief aansluiting zoekt bij de al eerder besproken ASP-staffel.⁴⁶ Zoals uit het voorgaande blijkt, heb ik mijn vraagtekens bij de werkbaarheid hiervan. Van Wassenaeer doet de suggestie dat in het geval het uurtarief van de advocaat van het slachtoffer niet te veel afwijkt van het tarief van de advocaat van de aansprakelijke partij, de rechter van dat tarief kan uitgaan. De aansprakelijke partij heeft dat tarief immers kennelijk als redelijk aanvaard.⁴⁷ Hierin zal in mijn ogen niet de uiteindelijke oplossing zijn gelegen: men is dan afhankelijk van de verschillende uurtarieven die door de verschillende verzekeraarsadvocaten worden gehanteerd. Keizer stelt voor dat het reeds in rekening gebrachte tarief van de belangenbehartiger uit het traject voorafgaande aan de deelgeschilprocedure ook in de deelgeschilprocedure zou moeten gelden.⁴⁸ Bedacht kan echter worden dat een dergelijk voortraject er niet altijd is,⁴⁹ of dat het tarief in de voorfase juist niet is aanvaard. Colsen stelt in het kader van normering van het uurtarief concrete bedragen voor en noemt een uurtarief van € 200 voor een advocaat met minder dan tien jaar ervaring en € 250 voor een advocaat met

meer ervaring (exclusief btw).⁵⁰ Niet duidelijk wordt waarop de bedragen van € 200 en € 250 gebaseerd zijn. De vraag is tevens of hierbij niet ook rekening moet worden gehouden met eventuele andere gezichtspunten, zoals specialisatie van de belangenbehartiger. Nadeel van dit 'grove' model is dan ook dat nauwelijks toespitsing op het concrete geval mogelijk is.

2.3 Tussenconclusie

In deze paragraaf zijn verschillende reeds bestaande (initiatieven tot) 'normeringen' besproken. Als tussenconclusie heeft te gelden dat mijns inziens geen van deze normeringen als zodanig toegepast zal kunnen worden op het specifieke terrein van de deelgeschilprocedure. In mijn ogen zal aldus voor deelgeschilprocedures een eigen systeem moeten worden ontwikkeld. Daarbij kan de systematiek of juridisch-technische vormgeving van reeds bestaande systemen uiteraard wellicht tot inspiratie dienen. Ook geldt in mijn ogen dat enkel een stap voorwaarts kan worden gezet en tot een zekere normering kan worden gekomen, indien daarvoor ook draagvlak bestaat bij alle betrokken partijen (lees: belangenbehartigers van slachtoffers, verzekeraars en rechters). Het lastige hierbij is dat enerzijds de redelijke kosten steeds per concreet geval in beginsel volledig vergoed moeten worden en anderzijds juist van tevoren in meer algemene zin meer duidelijkheid/zekerheid wordt gewenst inzake het kostenaspect.

3. Eigen suggesties tot normering van de omvang van de kosten van de deelgeschilprocedure

Mijn jurisprudentieonderzoek heeft 403 bruikbare uitspraken in deelgeschil opgeleverd. Dit zijn alle uitspraken die sinds de invoering van de Wet deelgeschilprocedure per 1 juli 2010 op www.rechtspraak.nl zijn gepubliceerd tot 1 januari 2017, waarin de rechter zich op enigerlei wijze heeft uitgelaten over de kosten(begroting). Er is gezocht onder 'uitgebreid zoeken', waarbij de volgende gegevens ingevoerd zijn: 'uitspraak', rechtsgebied 'civiel', zoekterm 'deelgeschil'. Van elke uitspraak zijn voor zover mogelijk⁵¹ de uurtarieven, het aantal aan de zaak bestede uren, de totaalvergoedingen en de gezichtspunten aan de hand waarvan rechters zich het redelijkheidsoordeel ex artikel 1019aa Rv vormden, genoteerd. De door mij vermelde bedragen zijn steeds exclusief btw, kantoorkosten en griffierecht. Daarnaast is bij de totaalvergoedingen geen rekening gehouden met een percentage eigen schuld, dat in een aantal uitspraken uiteindelijk leidde tot een vermindering van de

43. Wesselink lijkt niettemin de oplossing tot normering wel in deze richting te zoeken, zij het in mijn ogen dus tevergeefs. Zie Wesselink 2016, p. 107.

44. Wesselink 2016, p. 104. In haar onderzoek heeft zij blijkens p. 22 de op www.rechtspraak.nl gepubliceerde deelgeschiluitspraken verwerkt tot 1 juli 2015.

45. Vgl. bijv. Roth 2010, p. 23; S.D. Lindenberg, Buitengerechtelijke kosten; grondslag en betekenis daarvan, in: S.D. Lindenberg e.a., Buitengerechtelijke kosten. Vijf visies op redelijkheid, Den Haag: PIV 2000, p. 20-22, met verdere verwijzingen.

46. Kerekes 2014, p. 61.

47. Van Wassenaeer 2010, p. 184.

48. J. Keizer, De deelgeschilprocedure: de kosten van de procedure en de (on)mogelijkheden van hoger beroep, L&S 2014/115, p. 13.

49. Bijv. omdat partijen enkel nog (kortstondig) over de aansprakelijkheidsvraag discussieerden, terwijl dat gegeven geen beletsel is voor ontvanke-lijkheid in de deelgeschilprocedure.

50. Colsen 2011, p. 116-117.

51. In bepaalde gevallen kon ik gegevens uit een zaak niet gebruiken omdat de vergoeding niet viel te herleiden tot een bepaald uurtarief, aantal uren, enz., maar bijv. enkel een totaalbedrag werd begroot zonder nadere toelichting. Ook was niet altijd duidelijk of de kantoorkosten, btw en/of het griffierecht bij de begroting waren inbegrepen.

schadevergoedingsplicht op de voet van artikel 6:101 BW.⁵² In slechts acht zaken (1,99%) was sprake van overlijdensschade. Analyse hiervan leverde geen van letselschadezaken afwijkende kostenbegrotingen op, zodat ik ook deze zaken in mijn onderzoek heb betrokken. Aan de hand van mijn bevindingen en mede geïnspireerd door reeds bestaande 'normeringen' ben ik tot een aantal denkrichtingen gekomen betreffende normering inzake deelgeschilprocedures, en wel van een milde normeringsvariant tot een zeer vergaande vorm van normering. Bij dit alles heeft in mijn ogen overigens wel het volgende als kanttekening te gelden. Een van de ervaringen met de deelgeschilprocedure is dat veel zaken weliswaar aanhangig worden gemaakt, maar vóór de uiteindelijke uitspraak door partijen worden geschikt.⁵³ Niet uitgesloten kan worden dat 'in der minne' het aantal uren en/of het uurtarief dat 'redelijk' wordt geacht (lees: voor vergoeding in aanmerking komt) hoger liggen dan zoals uit de rechtspraak blijkt. Daarom voor de goede orde: het navolgende is gebaseerd op een analyse van de op www.rechtspraak.nl tot 1 januari 2017 verschenen uitspraken.

3.1 Variant 1: normering aan de hand van een gezichtspuntencatalogus

Zoals eerder vermeld, lieten rechters zich in 403 deelgeschillen daadwerkelijk uit over de kosten(begroting) ex artikel 1019aa Rv.⁵⁴ Mijn analyse daarvan laat zien dat er geen lijn bestaat in de rechtspraak als het aankomt op de invulling van de redelijkheidstoets ex artikel 1019aa Rv jo. artikel 6:96 lid 2 BW: rechters geven regelmatig niet of nauwelijks inzicht in de omstandigheden die ten grondslag liggen aan hun redelijkheidsoordeel. Ook wordt niet altijd vermeld of een eventuele matiging ziet op het uurtarief dan wel de tijdsbesteding, of op beide.⁵⁵ Zo werd in 121 zaken (30,02%) door de rechter een redelijkheidsoordeel gegeven zonder enige motivering. Al met al is vaak voorafgaand aan de procedure en zelfs na de uitspraak nog niet duidelijk welke factor(en) de rechter in dit kader relevant acht en mede daardoor is het debat vandaag de dag niet of nauwelijks gestroomlijnd.⁵⁶ Meer duidelijkheid ter zake zou alle betrokkenen meer houvast kunnen bieden inzake het proceskostenrisico en de wijze waarop zij hun stellingen moeten inrichten. De benadeelde en diens advocaat alsook de verzeke- raar zouden vooraf beter moeten weten waar men aan toe is,

terwijl ook rechters meer houvast zouden moeten hebben bij het vellen van een oordeel inzake de begroting van de kosten van het deelgeschil.

Uit alle bestudeerde uitspraken zijn bepaalde gezichtspunten te destilleren die deelgeschilrechters in hun redelijkheidsoordeel betrekken. Tegen deze achtergrond is de mijns inziens mildste vorm van normering van de omvang van de kosten van het deelgeschil tot stand gekomen: het opstellen van een gezichtspuntencatalogus. Deze catalogus biedt in mijn ogen alle partijen meer houvast dan thans het geval is: zij weten vooraf welke gezichtspunten zij moeten 'langslopen' om de redelijkheid van de kosten te bepleiten of juist betwisten, terwijl niet langer willekeurig gebruik wordt gemaakt van zelf naar voren gebrachte gezichtspunten of zelfs geen enkel gezichtspunt wordt genoemd. Uiteindelijk is het aan de rechter om aan de hand van dezelfde gezichtspuntenlijst zo nodig de knoop door te hakken, waarbij hij, uit het oogpunt van transparantie, ervan blijk moet geven al deze factoren in zijn beoordeling te hebben betrokken. De gezichtspuntencatalogus specifiek voor deelgeschillen wordt gevormd door de gezichtspunten die naar voren kwamen in de door mij bestudeerde deelgeschiluitspraken. De gezichtspuntencatalogus die betrekking heeft op zowel het uurtarief als het aantal te besteden uren kan er dan als volgt uit komen te zien:⁵⁷

- a. De *complexiteit* van de zaak. Dit gezichtspunt speelde in 133 zaken (33%) een rol bij de kostenbegroting van deelgeschilrechters. Voor een hogere vergoeding zal eerder grond bestaan indien sprake is van een complexer deelgeschil en voor een lagere vergoeding in geval van een niet-complex c.q. eenvoudig deelgeschil.⁵⁸ De gedachte hierbij is steeds dat de werkzaamheden van een belangenbehartiger bij een eenvoudig verzoek worden geacht minder tijd in beslag te nemen dan in geval van een complex verzoek.⁵⁹ Wat precies onder 'complex' en 'eenvoudig' moet worden verstaan, staat ter beoordeling van de rechter.
- b. De (*procedurele*) *omvang* van de zaak. Aan dit gezichtspunt werd in 75 deelgeschillen (18,61%) betekenis toegekend. Naarmate de zaak omvangrijker is, bestaat meer aanleiding

52. Dat eigen schuld kan worden doorberekend in de omvang van de buitengerechtelijke kosten is bepaald in HR 21 september 2007, ECLI:NL:HR:2007:BA7624, NJ 2008/241 m.nt. J.B.M. Vranken (Manege Bergamo). Zie hierover A.L.M. Keirse e.a., Doorwerking van eigen schuld van het slachtoffer op diens aanspraak op vergoeding van buitengerechtelijke kosten, L&S 2016, afl. 4, p. 16-41, i.h.b. p. 33-39. Voorbeelden waarin eigen schuld in deelgeschilprocedures werd doorberekend: Rb. Arnhem 2 januari 2012, ECLI:NL:RBARN:2012:3824; Rb. Midden-Nederland 18 oktober 2013, ECLI:NL:RBMNE:2013:5000; Rb. Gelderland 9 juni 2015, ECLI:NL:RBGEL:2015:8301. Anders is bijv. Rb. Oost-Brabant 24 maart 2016, ECLI:NL:RBOBR:2016:912, JA 2016/101.

53. Wesselink 2016, p. 101-103.

54. Verklaring hiervoor is met name dat in bepaalde zaken niet-ontvanke- lijkheid werd uitgesproken, dan wel dat de rechter niet overging tot een kostenbegroting.

55. Zie hierover ook De Groot & Van Oers 2015, p. 62.

56. Zie bijv. Kerekes 2014, p. 52-61.

57. De gezichtspunten worden besproken van zeer vaak in uitspraken voor- komend tot minder vaak voorkomend. Zie ook Wesselink 2016, p. 104, die tot een vergelijkbaar lijstje van door rechters relevant geachte facto- ren komt.

58. Van een complex geschil was sprake in o.a. Rb. Utrecht 27 december 2010, ECLI:NL:RBUTR:2010:BP3878; Rb. Alkmaar 28 juli 2011, ECLI:NL:RBALK:2011:BW0355; Rb. Midden-Nederland 7 september 2016, ECLI:NL:RBMNE:2016:5344. Het geschil werd niet complex geacht in bijv. Rb. Rotterdam 23 maart 2011, ECLI:NL:RBROT:2011:BP8827, JA 2011/103; Rb. Arnhem 4 oktober 2011, ECLI:NL:RBARN:2011:4224; Rb. Arnhem 25 november 2011, ECLI:NL:RBARN:2011:BV0285, JA 2012/42; Rb. Almelo 18 juli 2012, ECLI:NL:RBALM:2012:BX2338, JA 2012/175.

59. Rb. Amsterdam 31 januari 2013, ECLI:NL:RBAMS:2013:BZ0515, JA 2013/70 m.nt. S. Colsen.

voor een hogere vergoeding.⁶⁰ Uit het jurisprudentieonderzoek kwam naar voren dat de *omvang* en de *inhoud* van het verzoekschrift een rol speelden, in 14 (3,47%) respectievelijk 15 (3,72%) deelgeschillen. Zo zal het eerder redelijk zijn een hogere vergoeding toe te kennen naarmate sprake is van een uitvoeriger juridisch verweer. Relevant is dus de opstelling van de wederpartij van het slachtoffer. Ook is relevant of slechts één dan wel meer rechtsvragen moeten worden beantwoord binnen het deelgeschil,⁶¹ dan wel of in dezelfde procedure één of meer verzoeken worden gedaan. Voorts vormden een eventuele eerdere (deelgeschil)procedure⁶² en het volgens de rechter kunnen herhalen van passages in het verzoekschrift een grond tot matiging in 5 zaken (1,24%).⁶³ Hier zou ook kunnen worden genoemd het tussentijds wisselen van belangenbehartiger, hetgeen een reden tot matiging kan vormen.⁶⁴ Voorts kan betekenis toekomen aan de kwaliteit van de werkzaamheden van de belangenbehartiger.⁶⁵

- c. De *(niet-)betwisting van de door de benadeelde gestelde kosten*. Dit gezichtspunt werd in 62 deelgeschillen (15,38%) van belang geacht. Worden de gestelde kosten niet (voldoende) betwist, dan kan dit voor de rechter reden zijn om de gestelde kosten als redelijk te beschouwen.⁶⁶ De keerzijde hiervan is dat ingeval inzake de kosten niet of nauwelijks aan de stelplicht door de advocaat van de benadeelde wordt voldaan – denk aan het ontbreken van een kosten-specificatie – daarin reden kan zijn gelegen een laag bedrag te begroten.⁶⁷ Dit laatste speelde in 16 deelgeschillen een rol (3,97%). Daarnaast kwam in 5 zaken (1,24%) naar

voren dat het eerder gehanteerde uurtarief dat de aansprakelijke partij in de *fase voorafgaand aan de deelgeschilprocedure* heeft aanvaard, de rechter kan doen besluiten om dit tarief redelijk te achten.⁶⁸

- d. De *aard van de zaak*. In 40 deelgeschilprocedures (9,93%) speelde dit gezichtspunt een rol.⁶⁹ Zo zal een hogere kostenomvang op zijn plaats zijn indien sprake is van een principiële aard of een uitzonderlijk karakter van de zaak.⁷⁰
- e. De *specialisatie* van de belangenbehartiger. Dit gezichtspunt kwam in het jurisprudentieonderzoek in 36 zaken (8,93%) naar voren. Wordt de benadeelde door een in personenschade *gespecialiseerde* belangenbehartiger bijgestaan, dan kan daarin aanleiding worden gevonden voor een ruimere omvang van de kosten van het deelgeschil, in die zin dat een hoog uurtarief dan eerder als redelijk wordt aangemerkt.⁷¹
- f. De *ervaring* van de belangenbehartiger. Dit gezichtspunt speelde in 17 deelgeschillen (4,22%) een rol. Geoordeeld werd wel dat ervaring van de belangenbehartiger kan leiden tot een hogere vergoeding.⁷² Net als overigens in geval van specialisatie geldt hier dat van een ervaren belangenbehartiger kan worden verwacht dat hij efficiënter en sneller werkt, hetgeen in het algemeen een dempende werking zal hebben op het aantal aan de zaak te besteden uren.⁷³
- g. Het *financieel belang* van de zaak. Dit gezichtspunt kwam in 25 gevallen (6,20%) naar voren.⁷⁴ Dit vormde regelmatig een matigingsgrond, aangezien de rechter een gering belang aanwezig achtte.⁷⁵ Naarmate het financiële belang van de zaak echter groter is, zal ook een grotere kostenom-

60. De zaak werd omvangrijk geacht in o.a. Rb. Alkmaar 28 juli 2011, ECLI:NL:RBALK:2011:BW0355; Rb. Rotterdam 14 december 2016, ECLI:NL:RBROT:2016:9636. De zaak werd daarentegen beperkt in omvang geacht in bijv. Rb. Utrecht 13 oktober 2010, ECLI:NL:RBUTR:2010:BO1694; Rb. Rotterdam 23 maart 2011, ECLI:NL:RBROT:2011:BP8827, JA 2011/103; Rb. Limburg 8 januari 2015, ECLI:NL:RBLIM:2015:653, JA 2015/50 m.nt. J.L. Smeehuijzen. De omvang van de zaak als hier bedoeld zou kunnen worden gezien als de procedurele complexiteit van de eerder besproken IE-zaken.

61. Waarbij niet voorbij wordt gegaan aan het feit dat van een verkapte bodemzaak geen sprake mag zijn.

62. In een zaak kunnen meerdere deelgeschilprocedures worden gevoerd, zie Kamerstukken II 2007/08, 31518, 3, p. 9.

63. Zie bijv. Rb. Amsterdam 3 oktober 2013, ECLI:NL:RBAMS:2013:6608; Rb. Noord-Holland 29 oktober 2015, ECLI:NL:RBNHO:2015:11082.

64. Rb. Haarlem 12 mei 2011, ECLI:NL:RBHAA:2011:BQ4765, JA 2011/132.

65. Rb. Oost-Brabant 19 februari 2015, ECLI:NL:RBOBR:2015:1024.

66. Ondanks dat de rechter vrij is het redelijkheidsoordeel te vellen, kwam deze factor meermaals in het jurisprudentieonderzoek naar voren, zie bijv. Rb. Breda 16 januari 2012, ECLI:NL:RBBRE:2012:BV1481, JA 2012/66; Rb. Gelderland 13 augustus 2013, ECLI:NL:RBGEL:2013:4729; Rb. Rotterdam 24 november 2015, ECLI:NL:RBROT:2015:8640, JA 2016/77. Zie hierover tevens Kerekes 2014, p. 54 met verdere verwijzingen en Wesselink 2016, p. 106. Vgl. hier overigens ook de regel uit art. 149 lid 1 Rv inzake niet- of niet voldoende betwiste feiten/rechten.

67. Zie bijv. Rb. Den Haag 22 december 2010, ECLI:NL:RBSGR:2010:BO9396, JA 2011/52; Rb. Gelderland 13 augustus 2013, ECLI:NL:RBGEL:2013:4729; Rb. Noord-Nederland 11 februari 2014, ECLI:NL:RBNNE:2014:673, JA 2014/58. Zie verder over stelplicht en bewijslast in dit kader bijv. Van Klinken 2012, p. 7-8.

68. Zie bijv. Rb. Den Haag 30 november 2011, ECLI:NL:RBSGR:2011:BV1531, JA 2012/69. Zie hierover ook Kerekes 2014, p. 52-61 en Wesselink 2016, p. 106.

69. Zie o.a. Rb. Den Bosch 13 december 2011, ECLI:NL:RBSHE:2011:BU7841, JA 2012/45; Rb. Den Haag 8 maart 2012, ECLI:NL:RBSGR:2012:BW0709, JA 2012/114; Rb. Den Haag 16 augustus 2012, ECLI:NL:RBSGR:2012:BY1650, VR 2013/140; Rb. Midden-Nederland 16 november 2016, ECLI:NL:RBMNE:2016:7082.

70. Zie Rb. Utrecht 27 december 2010, ECLI:NL:RBUTR:2010:BP3878.

71. Zie o.a. Rb. Amsterdam 21 januari 2011, ECLI:NL:RBAMS:2011:BQ1537, VR 2013/66; Rb. Utrecht 9 februari 2011, ECLI:NL:RBUTR:2011:BP5568, JA 2011/71; Rb. Amsterdam 26 mei 2011, ECLI:NL:RBAMS:2011:BR2561, JA 2011/167; Rb. Rotterdam 23 november 2011, ECLI:NL:RBROT:2011:BU5487, JA 2012/26; Rb. Den Haag 14 oktober 2014, ECLI:NL:RBDHA:2014:15455.

72. Zie bijv. Rb. Rotterdam 21 december 2011, ECLI:NL:RBROT:2011:BU8990, JA 2012/48; Rb. Den Haag 22 november 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:14952.

73. Zie Rb. Den Haag 10 maart 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:2979, JA 2015/86; Rb. Gelderland 28 januari 2016, ECLI:NL:RBGEL:2016:420, JA 2016/74.

74. Dit gezichtspunt sluit aan bij het arrest Smit/De Moor, de PIV-staffel, de ASP-staffel en ook het forfaitaire vergoedingssysteem in bodemzaken.

75. Zie bijv. Rb. Rotterdam 21 juli 2011, ECLI:NL:RBROT:2011:BU9562; Rb. Rotterdam 23 november 2011, ECLI:NL:RBROT:2011:BU5487; Rb. Rotterdam 11 januari 2012, ECLI:NL:RBROT:2012:BV0631; Rb. Rotterdam 4 juli 2012, ECLI:NL:RBROT:2012:BX0122.

vang van het deelgeschil redelijk zijn.⁷⁶ In dit verband is – als gezegd – problematisch dat de omvang van de schade vaak nog niet vaststaat. Krachtens artikel 1019x lid 3 Rv dient het verzoekschrift echter, naast de in artikel 278 lid 1 Rv bedoelde gegevens, onder andere een vermelding in te houden van *het vermoedelijke beloop* van de vordering. Mocht over de omvang van de schade wel reeds zekere duidelijkheid bestaan,⁷⁷ dan dient dit gezichtspunt meegewogen te worden. Om een indicatie te krijgen zal hierbij in ieder geval gewicht toegekend kunnen worden aan de *aard en ernst van het letsel*.⁷⁸

De hier voorgestelde vorm van normering aan de hand van een gezichtspuntencatalogus past overigens bij een reeks standaardarresten, waarin de Hoge Raad op andere terreinen van het aansprakelijkheids- en schadevergoedingsrecht reeds een gezichtspuntencatalogus formuleerde aan de hand waarvan de knoop telkens moet worden doorgehakt.⁷⁹ Uit mijn jurisprudentieanalyse bleek dat rechters op het gebied van deelgeschilprocedures het redelijkheidsoordeel regelmatig, in 246 zaken (61,04%), op slechts één of twee factoren uit de voornoemde gezichtspuntencatalogus baseerden. Ik meen zoals gezegd echter dat aan alle factoren uit de catalogus aandacht besteed zou moeten worden. Het is daarbij echter niet gemakkelijk aan te geven wat het gewicht van elke factor afzonderlijk en/of in onderling verband moet zijn. Uit mijn jurisprudentieonderzoek viel bijvoorbeeld niet op te maken wat de ‘impact’ van een bepaald gezichtspunt op de kostenbegroting was en of een onderlinge hiërarchie tussen de gezichtspunten bestaat. Weegt het financieel belang van de zaak bijvoorbeeld zwaarder dan de complexiteit van de kwestie? En wat als bepaalde factoren in tegengestelde richting wijzen? Denk aan een complexe zaak, waarvan het financieel belang maar gering is. Nadeel is ook dat een gezichtspuntenlijst niet vastomlijnde begrippen bevat (zoals: wanneer is een zaak complex of principieel van aard?). Kerekes stelt dat zolang partijen geen uniforme invulling weten te geven aan open normen als ‘redelijkheid’, ‘eenvoud’ en ‘complexiteit’, de rechtsonzekerheid zal blijven bestaan.⁸⁰ Het lijkt mij nauwelijks mogelijk om in dit verband een uniforme invulling aan bedoelde begrippen te geven, mede omdat het steeds gaat om een beoordeling en invulling per (uiteenlopend) individueel geval. Ondanks dat dus van een milde vorm van normering aan de hand van een gezichtspuntenlijst sprake

is, meen ik dat daarmee wel een stap voorwaarts kan worden gezet ten opzichte van de huidige situatie. Met behulp van de gezichtspuntencatalogus zal de discussie gestroomlijnd(er) verlopen, en wel aan de hand van een beperkt aantal vooraf gegeven factoren.

3.2 Variant 2: normering van het uurtarief

De tweede denkrichting betreft normering van het uurtarief in deelgeschilprocedures. Ook hier dient mijn jurisprudentieonderzoek als basis. Uit de 403 bruikbare uitspraken heb ik waar mogelijk telkens het uurtarief gedestilleerd, exclusief btw, kantoorkosten en het griffierecht. Indien dit uurtarief in een bepaald geval niet uit de uitspraak viel te herleiden, heb ik dit voor de zuiverheid niet in mijn resultaten meegenomen. Overigens zijn van het eerste halfjaar sinds de invoering van de Wet deelgeschilprocedure in juli 2010 weinig uurtarieven bekend, omdat in die eerste periode het uurtarief en het aantal uren door rechters veelal niet separaat werden benoemd, maar steeds enkel de toegekende ‘totaalvergoeding’.⁸¹ Na dit eerste halfjaar viel op dat bedoelde uitsplitsing veel vaker voorkwam. In totaal heb ik 215 uurtarieven kunnen vaststellen. Een verhoging op grond van een indexatie heb ik achterwege gelaten, omdat in de advocatuur de afgelopen jaren een stabilisering en zelfs een daling van de tarieven is signaleerd.⁸² Tevens blijkt uit mijn eigen analyse van de uitspraken dat de tarieven de afgelopen jaren min of meer stabiel zijn gebleven.⁸³ Het onderzoek toont dat in slechts 12 uitspraken (5,58%) het uurtarief lager lag dan € 200, waarbij in slechts 4 uitspraken (1,86%) als ‘uitschieters naar beneden’ uurtarieven van € 150 of € 160 redelijk werden geacht. Verder viel op dat slechts in 12 zaken (5,58%) de vergoeding hoger dan € 280 lag.⁸⁴ Op basis van de onderzoeksresultaten meen ik dat aan de volgende twee vormen van normering gedacht zou kunnen worden.

Ten eerste een systeem met een bandbreedte met correctiefactoren.⁸⁵ Omdat uitschieters onder de € 200 slechts in 5,58%

76. Zie bijv. Rb. Oost-Brabant 17 april 2014, ECLI:NL:RBOBR:2014:1977, JA 2014/100. Dit hangt samen met het eerdergenoemde gezichtspunt uit de wetsgeschiedenis dat verhouding tussen vordering en kosten van de procedure moet bestaan. Daarnaast hangt dit gezichtspunt samen met het ‘financieel belang’ uit de PIV-stafler en tevens speelt het belang van de zaak een rol bij het forfaitaire systeem in rechte.

77. Zie Rb. Rotterdam 21 juli 2011, ECLI:NL:RBROT:2011:BU9562, JA 2012/186.

78. Rb. Breda 3 januari 2011, ECLI:NL:RBBRE:2011:BO9631, JA 2011/27.

79. Vgl. HR 5 november 1965, ECLI:NL:HR:1965:AB7079, NJ 1966/136 m.nt. G.J. Scholten (Kelderluik); HR 1 oktober 2010, ECLI:NL:HR:2010:BM7808, NJ 2013/81 m.nt. T. Hartlief (Verhaeg/Jenniskens); HR 28 april 2000, ECLI:NL:HR:2000:AA5635, NJ 2000/430 m.nt. A.R. Bloembergen (Van Hese/De Schelde).

80. Kerekes 2014, p. 61.

81. Zie bijv. Rb. Utrecht 13 oktober 2010, ECLI:NL:RBUTR:2010:BO1694; Rb. Den Haag 3 november 2010, ECLI:NL:RBSGR:2010:BO3565; Rb. Zutphen 2 december 2010, ECLI:NL:RBZUT:2010:BO7282, JA 2011/30.

82. Zie www.deadvocatenwijzer.nl/blogs/cbs-signaleert-trendbreuk-aantal-advocaten-groeit-maar-tarieven-dalen, voor het laatst geraadpleegd op 3 februari 2017. Zie over niet-indexeren ook Rb. Rotterdam 3 december 2013, ECLI:NL:RBROT:2013:9456, JA 2014/21.

83. Gemiddelde uurtarieven stegen in de afgelopen jaren niet, terwijl dit gezien het gestegen prijspeil wel had gepast. Daarnaast is € 300 het absolute maximumuurtarief in de afgelopen jaren gebleken. Zo had een uurtarief van € 291 in 2011 (Rb. Amsterdam 21 januari 2011, ECLI:NL:RBAMS:2011:BQ1537, VR 2013/66) in 2016 al boven de € 300 moeten uitkomen, hetgeen dus niet aan de orde is.

84. Het ging hierbij om zaken die zich kenmerkten door complexiteit, groot belang, ervaring en specialisme van de advocaat, omvangrijke werkzaamheden dan wel een combinatie van deze factoren.

85. Een voorbeeld van normering door middel van een systeem van bandbreedtes is ook de Richtlijn Licht Letsel inclusief Smartengeld van De Letselschade Raad, alsmede het initiatief van De Letselschade Raad tot normering van smartengeld in geval van middelzwaar tot zeer zwaar letsel. Zie voor de laatste ontwikkelingen hierover de brief van De Letselschade Raad d.d. 10 juni 2016, te vinden op de website van De Letselschade Raad.

van de gevallen voorkwamen en uitschieters hoger dan € 280 ook slechts in 5,58% van de gevallen, zou de bandbreedte door deze twee uurtarieven gevormd kunnen worden. Aan de hand van de factoren uit de gezichtspuntencatalogus behorend bij normeringsvariant 1 zou vervolgens kunnen worden bepaald of een ‘redelijk’ uurtarief in een concreet geval in de richting van het bedrag van € 200 of juist € 280 gaat.

Indien gewenst zou hierop nog kunnen worden voortgeborduurd om te komen tot een verdergaande variant van normering van het uurtarief. Gedacht zou namelijk kunnen worden aan een indeling in categorieën.⁸⁶ Zoals hierboven reeds vermeld, lag de afgelopen jaren de vergoeding voor de belangenbehartiger qua uurtarief in veel gevallen tussen de € 200 en € 280. Hoewel uiteraard enigszins arbitrair, zou bijvoorbeeld uitgegaan kunnen worden van drie categorieën, aan de hand waarvan dan tot bijvoorbeeld de volgende indeling overgegaan zou kunnen worden:⁸⁷

- een vergoeding van € 200 voor een belangenbehartiger die niet in personenschade gespecialiseerd is⁸⁸ en daarmee minder dan acht jaar ervaring heeft;
- een vergoeding van € 240 voor een belangenbehartiger die in personenschade gespecialiseerd is óf daarmee meer dan acht jaar ervaring heeft;
- een vergoeding van € 280 voor een belangenbehartiger die in personenschade gespecialiseerd is en daarmee meer dan acht jaar ervaring heeft.⁸⁹

Ik besef dat deze categorie-indeling inzake *het uurtarief* als een tamelijk rigide systeem kan overkomen, waarin behoudens ervaring en specialisatie, vanwege de hanteerbaarheid bovendien niet alle overige relevante gezichtspunten uit de eerste normeringsvariant terugkeren. Dit laat uiteraard onverlet dat deze gezichtspunten wel nog kunnen meewegen bij *het aantal te besteden uren*. Omdat het ‘onder de streep’ steeds gaat om een combinatie van uurtarief en aantal uren, kunnen bedoelde gezichtspunten zodoende toch nog een rol spelen als het aankomt op de ‘redelijke’ totaalvergoeding.

Reeds het enkel normeren van het uurtarief – welke bedragen daar dan ook exact voor genomen worden – zou de discussie over de kosten van deelgeschilprocedures al kunnen verminderen. Ik heb hiertoe twee mogelijke denkrichtingen aangedragen. Een nadeel van de tweede variant is dat deze meer rigide is dan de eerste, maar tegelijkertijd is het voordeel van de tweede variant ten opzichte van de eerste dat daarmee meer duidelijkheid vooraf wordt geboden en deze zorgt voor een strakkere stroomlijning van het debat. Beslissend is immers steeds een bepaalde categorie, waarbij enkel nog wordt gediscussieerd over ‘harde’ c.q. objectieve factoren als ervaring en specialisatie. Wel zal in deze tweede variant, naast het uurtarief, het element van tijdsbesteding nog tot discussie kunnen leiden. Mede daarom ben ik tevens nog tot de volgende, meest vergaande denkrichting gekomen.

3.3 Variant 3: normeren van uurtarieven aantal uren als één geheel

De derde normeringsvariant betreft in mijn ogen de meest vergaande variant van normering. Hierbij moet de gedachte worden losgelaten om het systeem van het redelijke aantal uren en het redelijke uurtarief als separate posten te zien. Beide elementen worden in deze variant als één geheel beschouwd, zodat niet langer afzonderlijk op beide hoeft te worden ingegaan: het gaat enkel nog om de ‘totaalvergoeding’. Mijn onderzoek laat zien dat niet zelden voorkwam dat wanneer een belangenbehartiger een bepaald bedrag opvoerde als redelijke kosten (uurtarief x tijdsbesteding), de rechter – na eventuele betwisting – de redelijke kosten vervolgens begrootte op een ‘all-in’ bedrag, zonder dit bedrag ‘terug’ naar uurtarief en aantal uren uit te splitsen.⁹⁰ Deze gang van zaken heeft mij op het spoor gezet van normering via een totaalvergoeding (of: basisbedrag), in combinatie met correctiefactoren.⁹¹ Illustratief in dit verband is ook Santen, die recentelijk aangaf dat de kosten van rechtsbijstand per definitie het resultaat zijn van het aantal uren maal het uurtarief, en dat het ‘om het even’ is of de redelijke (totaal)vergoeding nu wordt bereikt via een correctie op het uurtarief dan wel het aantal uren.⁹²

De basis voor deze derde normeringsvariant betreft het ‘uitgangsbetrag’. Dit bedrag zou in geval van normering als ‘basisvergoeding’ in elke deelgeschilprocedure kunnen fungeren. Vervolgens zou dan in elke zaak nog, om toe te spitsen op het voorliggende geval, een correctie op dit basisbedrag moeten plaatsvinden. Deze correctie moet dan plaatsvinden aan de hand van de factoren uit de gezichtspuntencatalogus behorend bij de eerste normeringsvariant, die dan dus als ‘correctiefacto-

86. Normering door middel van categorisering wordt ook gebruikt in IE-zaken.

87. Ik heb voor een driedeling gekozen, omdat deze is gebaseerd op twee factoren (ervaring en specialisatie) die gelijkgeschakeld zijn. Doet geen van deze factoren opgeld, dan geldt de laagste categorie, geldt een van de twee factoren, dan is de tweede categorie toepasselijk, en doen beide factoren opgeld, dan valt men in de hoogste categorie. Zou men ofwel ervaring en specialisatie niet van hetzelfde gewicht achten, ofwel méér factoren willen laten meewegen, dan zal sprake moeten zijn van meer dan drie categorieën. Daarin schuilt dan wel het gevaar dat de praktische hanteerbaarheid in het geding komt.

88. Onder een gespecialiseerde advocaat wordt in beginsel verstaan degene die lid is van een specialistenvereniging als de LSA en/of ASP.

89. Uiteraard een en ander voor zover deze tarieven naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid niet onaanvaardbaar zijn. Ik besef dat dit weer een extra discussiepunt zou kunnen opleveren, maar acht dit in uitzonderingsgevallen toch van belang: voorkomen moet worden dat eenieder ‘automatisch’ op bepaalde bedragen aanspraak kan maken of daaraan gebonden is. Ik wijs ter illustratie van het eerste op Rb. Oost-Brabant 19 februari 2015, ECLI:NL:RBOBR:2015:1024, JA 2015/67, waarin werd geoordeeld dat het verzoekschrift mager onderbouwd was en ter zitting weinig doordacht door de advocaat werd opgetreden.

90. Zie bijv. Rb. Amsterdam 31 januari 2013, ECLI:NL:RBAMS:2013:BZ0515, JA 2013/70 m.nt. S. Colsen; Rb. Rotterdam 6 februari 2013, ECLI:NL:RBROT:2013:BZ0819, JA 2013/58; Rb. Limburg 4 maart 2013, ECLI:NL:RBLIM:2013:BZ3420.

91. Dit systeem van normeren wordt ook gevolgd in de Richtlijn Zelfwerkzaamheid en de Richtlijn Huishoudelijke Hulp van De Letselschade Raad: een basisbedrag met correctiefactoren, afhankelijk van resp. type woning en gezinssamenstelling.

92. A.E. Santen, Mag het een onsje minder zijn?, PIV-Bulletin 2016, afl. 4, p. 15.

ren' dienst doen. Uit mijn jurisprudentieonderzoek viel helaas niet op te maken welke concrete correctiefactor aan welk gezichtspunt gekoppeld zou kunnen worden. In ieder geval zal het basisbedrag maal de uiteindelijke correctie zo veel mogelijk neer moeten komen op een weerspiegeling van een werkelijke kostenvergoeding. In zijn algemeenheid zal gelden dat factoren als ervaring, specialisme, groot belang enzovoort een correctiefactor boven de 1 meebrengen, en weinig ervaring, gering belang enzovoort een correctiefactor onder de 1 zullen opleveren. Denkbaar in dit verband zou ook nog kunnen zijn om niet te werken met maar één basisbedrag, maar met een uitgangsbetrag per onderdeel van de procedure (onder andere opstellen verzoekschrift, bestudering verweerschrift, voorbereiden mondelinge behandeling, bijwonen zitting enzovoort). Een vaste vergoeding per onderdeel in combinatie met correctiefactoren biedt wat meer flexibiliteit dan het werken met maar één basisbedrag voor de gehele procedure. Ook zou gelet op de flexibiliteit kunnen worden gedacht aan nog een andere normeringsvorm, waarbij niet wordt gewerkt met maar één 'basisbedrag'. Het kan dan gaan om meerdere categorieën met een eigen (verschillend) basisbedrag, dat dan toepasselijk is afhankelijk van bijvoorbeeld de complexiteit van de zaak, het belang van de zaak en/of de omvang van de verrichte werkzaamheden.⁹³ Uit mijn onderzoek is in ieder geval gebleken dat de bandbreedte van toegekende 'totaalvergoedingen' (uurtarief maal aantal uren, *exclusief* btw, kantoorkosten, griffierecht en (andere) verschotten) wordt gevormd door een vergoeding van € 1012,50⁹⁴ tot € 12.371.⁹⁵ Een wel zeer praktische benadering zou kunnen neerkomen op het uitgaan van het gemiddelde van deze twee uitersten, te weten een basisbedrag van afgerond € 6700, dat vervolgens per geval nog naar boven of beneden moet worden bijgesteld aan de hand van de relevante correctiefactoren.

Indien men zou voelen voor een van de zojuist beschreven zeer vergaande normeringsvarianten, zou voor het daartoe nog benodigde onderzoek en overleg wellicht een taak zijn weggelegd voor verenigingen als de LSA, ASP, de Stichting Werkgroep Artsen Advocaten (WAA), de Stichting PIV en/of DLR (De Letselschade Raad). In mijn ogen zou een normeringsvariant met een basisbedrag en correctiefactoren zeker nadere overdenking verdienen, omdat het voordeel daarvan is dat niet langer afzonderlijk gedebatteerd wordt over uurtarieven en aantal uren, maar de discussie zich telkens toespitst op maar één element: de totaalvergoeding, of beter gezegd de invloed van vooraf gegeven correctiefactoren op het eveneens vooraf vastgestelde 'basisbedrag'. Ook hoeft de rechter bij

eventuele matiging niet langer aan te geven wat hij nu matigt: het uurtarief, het aantal uren of beide. Het nadeel van dit model is echter dat het lastig zal zijn om een adequaat basisbedrag vast te stellen en concrete correctiefactoren te ontwikkelen waarmee, gezien het wettelijk uitgangspunt (art. 1019aa Rv jo. art. 6:96 lid 2 BW), een werkelijke kostenvergoeding zo veel als mogelijk wordt gerealiseerd. Hierbij kan overigens wel worden aangetekend dat blijkens mijn onderzoek binnen het huidige systeem regelmatig (ook) geen sprake is van een volledige kostenvergoeding, namelijk vanwege het niet zelden door de rechter – soms zelfs zonder enige motivering – (sterk) matigen van de opgevoerde kosten.⁹⁶

3.4 Verdere aanbevelingen

Normering van de omvang van de kosten van de deelgeschilprocedure zal niet van vandaag op morgen plaatsvinden. Naast de reeds besproken varianten tot normering bestaan ongetwijfeld nog andere denkrichtingen die de kostenbegroting van deelgeschillen kunnen verbeteren. In mijn ogen kan al een begin worden gemaakt door strenge(re) motiveringseisen op te leggen aan partijen.⁹⁷ Daarnaast verdient in mijn ogen aanbeveling dat ook rechters beter/uitvoeriger motiveren op welke gronden de kosten van een deelgeschilprocedure als redelijk worden beschouwd of juist niet. De door mij opgestelde gezichtspuntencatalogus (variant 1) zou daartoe dienstig kunnen zijn. Vermeldenswaard in dit verband is dat rechters blijkens mijn onderzoek een halfjaar na de eerste deelgeschilprocedures sinds juli 2010 ervan blijk gaven nauwkeuriger te motiveren en ook te doen aan het uitsplitsen van de kosten in aantal uren en uurtarief. Naar mijn mening valt hier niettemin nog winst te behalen en is het in het kader van de transparantie en uniformiteit⁹⁸ inzake beoordelingen van rechters van groot belang deze lijn door te zetten. Voorts merk ik nog op dat in mijn onderzoeksresultaten voor de zuiverheid geen rekening is gehouden met kantoorkosten. Opmerkelijk bleken echter de verschillende percentages die hiervoor gerekend werden door belangenbehartigers. Deze liepen uiteen van soms geen kantoorkosten tot 3%,⁹⁹ oplopend naar 7%.¹⁰⁰ Ik ben geen uitspraken tegengekomen waarin de rechter matigde op het punt van de kantoorkosten. Wel kwam het in een enkel geval voor dat de rechter geen aanleiding zag om de gevorderde kantoorkosten überhaupt mee te nemen in de begroting.¹⁰¹ Om ook voor wat betreft deze kostenpost meer eenheid te verkrijgen en discussie te voorkomen, verdient het in mijn ogen aanbeveling het aspect van de kantoorkosten in geval van normering daarbij óók een plaats te geven.

93. Vgl. ook het per 1 juli 2004 in Duitsland geldende Rechtsanwaltsvergütungsgesetz (RVG), een vorm van tariefregulering om het honorarium van een advocaat te kunnen berekenen. Afhankelijk van het financieel belang en de complexiteit van de zaak definieert de wet minimumtarieven per zaak, ingedeeld in een aantal categorieën en die nog vermenigvuldigd kunnen worden met een factor die varieert van 0,5 tot 2.

94. Rb. Breda 16 januari 2012, ECLI:NL:RBBRE:2012:BV1481, JA 2012/66.

95. Rb. Zeeland-West-Brabant 23 oktober 2013, ECLI:NL:RBZWB:2013:7827.

96. Santen concludeert na analyse van 48 vrij willekeurig gekozen deelgeschillen uit nagenoeg alleen 2015 en 2016 dat de rechter op de hoeveelheid gevorderde uren 30% matigt, Santen 2016, p. 14-15.

97. Zie ook Kerekes 2014, p. 60. Wesslink doet de aanbeveling dat de advocaat van de benadeelde op zijn minst een deugdelijke kostenspecificatie zal moeten overleggen, Wesslink 2016, p. 104.

98. Wesslink 2016, p. 213.

99. Bijv. Rb. Arnhem 14 november 2011, ECLI:NL:RBARN:2011:BU6757, JA 2012/17.

100. Bijv. Rb. Oost-Brabant 12 februari 2014, ECLI:NL:RBOBR:2014:719.

101. Zie o.a. Rb. Overijssel 27 januari 2015, ECLI:NL:RBOVE:2015:412.

4. Conclusie en afronding

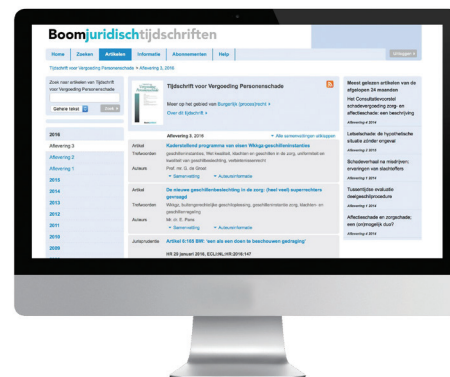
Een steeds terugkerende discussie in deelgeschilprocedures betreft het kostenaspect. Uitgangspunt op grond van artikel 1019aa Rv jo. artikel 6:96 lid 2 BW is dat telkens de ‘redelijke’ kosten van de procedure volledig moeten worden vergoed door de aansprakelijke partij. De rechtspraak blijkt nogal te worstelen met de invulling van deze open norm. In de literatuur is daarom wel gepleit voor normering. Aan de hand van een analyse van 403 gepubliceerde uitspraken in deelgeschil vanaf 1 juli 2010 tot 1 januari 2017 heb ik een aantal mogelijke varianten hiertoe aangedragen. Lastig is dat steeds enerzijds recht moet worden gedaan aan het individuele geval, terwijl anderzijds vooraf meer duidelijkheid over het kostenaspect wenselijk is. Mijn denkrichtingen zijn uitgegaan naar een milde vorm van normering (gezichtspuntenlijst) tot een zeer vergaande vorm (basisbedrag(en) in combinatie met correctiefactoren). Kritiek op normering is wel dat daarmee het uitgangspunt van volledige vergoeding onder druk komt te staan. Enerzijds is dat natuurlijk waar, anderzijds leert de rechtspraak dat in het huidige systeem deelgeschilrechters nogal eens – soms zonder enige motivering – tot matiging overgaan en zodoende dus evenmin van een volledige vergoeding sprake is. Normering van de omvang van de kosten van deelgeschilprocedures zal naar mijn inschatting in ieder geval meer duidelijkheid vooraf, minder discussie over de kosten (wat op zichzelf ook weer kosten bespaart) en een vlottere afhandeling van zaken betekenen. Met name bij dit laatste is niet alleen het slachtoffer, maar ook de aangesprokene gebaat. En dan zijn we weer terug bij de eigenlijke aanleiding van de invoering c.q. de kern van de Wet deelgeschilprocedure: een versoepeling en versnelling van de afwikkeling van personenschadezaken.

→ www.combi-abonnement.bju.nl

NIEUW: PACKAGE DEAL PERSONENSCHADE VAN BOOM JURIDISCH

Tijdschrift voor Vergoeding Personenschade

- Volgt de ontwikkelingen op het gebied van de personenschaderegeling op de voet
- Biedt niet alleen ruimte voor de juridische invalshoek, maar ook voor andere bij de schaderegeling betrokken disciplines, zoals arbeidsdeskundigen, schaderegelaars, verzekeringsdeskundigen en artsen

PS Updates

- Recente uitspraken van zowel de rechterlijke macht en andersoortige instanties als uitspraken op Europees niveau razendsnel online
- Annotaties bij de meest relevante uitspraken
- Een uitgebreid archief met zoek- en filterfuncties
- Tweewekelijks een e-mailattendering met een selectie van recente uitspraken

Voordelige combi TVP – PS Updates

Het combi-abonnement kost slechts € 279,- per jaar (excl. btw)*. Hiermee heeft u online toegang tot PS Updates en TVP, ontvangt u tweewekelijks een attendering vanuit PS Updates én krijgt u een gedrukt exemplaar van TVP.

→ Ga naar www.combi-abonnement.bju.nl en meld u vandaag nog aan

* Deze prijs geldt voor één gebruiker. Heeft u al een abonnement op TVP of PS Updates, dan wordt uw abonnement omgezet naar een combi-abonnement en ontvangt u een nieuwe factuur voor het verschilbedrag. Wilt u voor meer dan één gebruiker een prijsopgave ontvangen? Mail dan naar sales@bjv.nl.

Boomjuridisch

Oog voor vernieuwing

